

De Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Cc.: De heer J.N.J. Nobel, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Betreft: Inbreng Landelijke Armoedecoalitie voor commissiedebat Participatiewet d.d. 16 januari a.s.

Geachte Leden van de vaste kamercommissie Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

Op 16 januari staat in uw commissie de Participatiewet op de agenda. De maatregelen die in spoor 1 worden voorgesteld zijn een duidelijke verbetering ten aanzien van de huidige situatie. Het is de hoogste tijd dat deze in de praktijk uitgevoerd kunnen gaan worden. Als Landelijke Armoedecoalitie¹ vragen wij u daarnaast een aantal noodzakelijke aanpassingen door te voeren om bestaanszekerheid in Nederlandse gemeenten te garanderen.

Herziening Participatiewet vraagt om voldoende financiële middelen

Ondanks de inhoudelijk nauwelijks omstreden adviezen van de Commissie Sociaal Minimum kiest het kabinet voor het blijven plakken van pleisters op gaten in het zekerheidsstelsel, en worden de grote verschillen tussen gemeenten niet aangepakt. De Probleemanalyse Participatiewet van 16 december laat duidelijk zien dat herziening van de Participatiewet hard nodig is. Ambities op dit vlak worden uitgesproken, maar niet van middelen voorzien. Dan blijven het loze woorden.

Het aantal huishoudens met schulden neemt toe en armoede verdiept zich

En dat mag niet. Teveel mensen in Nederland leven onder of op het randje van bestaanszekerheid. Hoewel voor groepen tijdelijke verbeteringen tot stand zijn gekomen zien we het aantal huishoudens met schulden toenemen. Rondkomen is nog iets anders dan achterstanden kunnen inlossen, laten de cijfers zien. Daarnaast zijn er ook groepen mensen die niet kunnen rondkomen. Zie voor praktijkvoorbeelden <https://www.sunnederland.nl/over-sunn/sunn-in-de-praktijk/>. Uit het rapport van het CPB, SCP en Nibud² blijkt dat de situatie van mensen die langdurig niet kunnen rondkomen is verslechterd. De Participatiewet is daarvan mede oorzaak.

Verhoging sociaal minimum noodzakelijk

Vooropgesteld: werken moet lonen. En iedereen moet een inkomen hebben dat bestaanszekerheid garandeert. Bij voorkeur door eigen inzet, middels (betaald) werk en waar nodig door een loonvervangende uitkering. Er zijn nu veel werkende armen, die naar vol vermogen werken, maar toch geen bestaanszekerheid ervaren. Voor veel mensen die, al dan niet, tijdelijk op een uitkering zijn

¹ De Landelijke Armoedecoalitie is een netwerk van landelijke partijen die zich vinden in het gezamenlijke doel om armoede en schulden aan te pakken. Aangesloten zijn: Aedes, Aegis, Alliantie Vrijwillige Schuldhulp, Armoedecoalitie Utrecht, Burgerkracht De Pijler, CNV, FNV, Gemeente Utrecht, Ieder(in), Landelijke Cliëntenraad, Netwerk DAK, Sociaal Werk Nederland, Sociale Alliantie, SOMNL, SUN Nederland, Valente, Warm Rotterdam, Woonbond. De kenniscentra Movisie, Nibud en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

² Bronnen: CBS, SCP en Nibud, oktober 2024

aangewezen lukt dat al helemaal niet. Dat gaat op zowel de inkomenskant als de uitgavenkant mis. Inkomsten zijn te laag, onder andere door de wirwar van regelingen die mensen moeten gebruiken om aan een minimuminkomen te komen, en die in 30% van de situaties niet worden aangevraagd. De uitgaven blijven hardnekkig stijgen: inflatie, mede door de weer oplopende energiekosten, huren, verzekeringen: de vaste lasten bieden nauwelijks ruimte voor rondkomen, laat staan sparen of achterstanden af te lossen.

U heeft van de G4 een alarmerende brief ontvangen. De Armoedecoalitie onderschrijft de voorstellen die vanuit deze grote gemeenten, met een massieve problematiek, zijn gedaan:

1. Verhoog het sociaal minimum.
2. Maak het mogelijk de inkomsten toeslag ambtshalve te verstrekken, totdat er betere alternatieven zijn voor de huidige Toeslagenchaos. En zorg ervoor dat de ruimte die het wetsvoorstel biedt voor het toepassen van categorale bijstand in de Participatiewet voortvarend wordt benut.
3. Laat de DUO de studietoelage uitvoeren. Dat draagt ook weer bij aan het verkleinen van verschillen tussen gemeenten.
4. Verruim de bijverdienregeling in de Participatiewet. Maak werk lonender voor mensen bij de stap naar werk en handhaaf het bufferbudget.

Paulien: 'Ik voel me gevangen in de bijstand. Ik wilde echt heel graag aan het werk, maar wist dat ik de stap naar een volle werkweek in één keer niet kon maken. Het liefst zou ik met kleine stapjes aan het werk gaan. Maar dan verandert je inkomen, word je gekort, verlies ik misschien toeslagen en dan overzie ik het niet meer. En dan moet ik misschien ook nog aan scholingsverplichtingen voldoen en ik weet niet of ik dat naast het werk aankan. Ik heb mijn hoop om uit de bijstand te komen opgegeven. En eigenlijk vind ik dat heel erg'.

De Armoedecoalitie voegt daar graag nog aan toe:

5. Heb voldoende aandacht voor de positie van **mensen met een chronische ziekte en beperking**. Het grootste deel van de mensen met een bijstandsuitkering op grond van de participatiewet heeft een arbeidsbeperking. Zij zitten gevangen in de Participatiewet. Degenen van hen die kunnen werken hebben veelal een beperkte arbeidscapaciteit waardoor het voor hen niet mogelijk is om zelfstandig een toereikend inkomen te verdienen. Bij deze groep mensen verdiept de armoede zich steeds meer. Daarom is verhoging van het sociaal minimum, verruiming van de bijverdienregeling én vergoeding van meer-/zorgkosten noodzakelijk.
- 6 **Inkomen zonder vertraging: Schaf de zoektermijn af**
Elke dag zonder inkomen is één dag te veel. Zeker als je geen vangnet hebt om op terug te vallen. In de realiteit hebben jongeren die (dreigend) dakloos zijn helaas te maken met weken, dan wel maanden, zonder inkomen. Het voorstel om de 4-weken-zoektermijn voor jongeren tot 27 jaar in de Participatiewet van een verplichting naar een kan-bepaling te veranderen is een stap in de goede richting. Maar onvoldoende, zoals [aangegeven door de Nationale Ombudsman](#). Er zijn te grote verschillen tussen gemeenten op dit vlak, terwijl de rijksoverheid de bestaanszekerheid van alle burgers moet kunnen garanderen. We pleiten ervoor dat de **zoektermijn voor jongeren volledig afgeschaft wordt**. Zo voorkomen we onnodig leed en opbouw van schulden.

7 Garandeer inkomen: Harmoniseer aanvullende bijstand

Alle financiële plaatjes voor 18 tot 21-jarigen op het minimumniveau laten structureel grote tekorten zien. Uit herhaald onderzoek van NIBUD voor de gemeente Enschede [bleek](#) dat jongvolwassenen maandelijks niet kunnen rondkomen als ze zelfstandig wonen. De voorgestelde wijzigingen in de Participatiewet over de aanvullende bijstand tot 21 jaar zijn een stap in de goede richting. Maar laten de keuze voor aanvullende bijstand aan gemeenten, waardoor jongeren in de ene gemeente wel een toereikend inkomen hebben en in de andere gemeente niet. Wij vragen de Kamer om de aanvullende bijstand voor zelfstandig wonende jongeren die niet kunnen rekenen op de steun van hun ouders structureel te regelen.

8 Schaf de kostdelersnorm ook af voor 27+ ers

De kostdelersnorm is afgeschaft voor 27- maar niet voor daarboven. De kostdelersnorm wordt door mensen ervaren als een boete op samenwonen. In deze wooncrisis zou je eerder graag het omgekeerde zien, namelijk een beloning voor mensen die een kamer onderverhuren, of samenwonen, in elk geval geen korting. De kostdelersnorm houdt er geen rekening mee of de inwonende 27+ er wel of niet een eigen inkomen heeft. Hierdoor wordt het voor mensen met een uitkering heel lastig om iemand tijdelijk of langdurig op te vangen in de eigen woning. Terwijl we juist willen bevorderen dat mensen meer omzien naar elkaar. Daarom pleiten we voor afschaffing van de kostdelersnorm.

9 Vergroot kansen op uitstroom naar werk: aandacht en begeleiding

De verruiming van de definitie van arbeidsvermogen naar vrijwilligerswerk, scholing, werkervaring opdoen etc. is belangrijk voor o.a. **burgers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt**. Dit vraagt enerzijds om **extra investeringen** in deze burgers, zodat er voldoende begeleiding kan worden geboden en zij duurzaam kunnen uitstromen naar de arbeidsmarkt. Anderzijds vraagt het ook om **explicitering van het wettelijk recht op begeleiding** (naar werk) voor mensen die langdurig in de uitkering zitten.

Graag zien wij dat bovengenoemde thema's op positieve wijze een plek krijgen in uw inbreng tijdens de bijeenkomst op 16 januari. Wanneer op bovenstaande punten goed vervolg wordt gegeven kan een goede slag worden gemaakt bij het voorkomen en bestrijden van armoede.

Hartelijke groet,

Jan van Leijenhorst
Voorzitter Landelijke Armoedecoalitie

De kenniscentra Movisie, Nibud en NVVK ondersteunen de Armoedecoalitie inhoudelijk met kennis over wat werkt bij een effectieve aanpak van armoede en schulden.

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

nvvk
financiële hulpverleners